

سال دوم انسانی

۳ اردیبهشت ماه ۹۵

ردیف	مواد امتحانی	صفحه‌ی
۱	ادبیات و زبان فارسی (۲)	۳
۲	عربی (۲)	۵
۳	عربی (۲) (شاهد گواه)	۶
۴	دین و زندگی (۲)	۷
۵	زبان انگلیسی (۲)	۸
۶	اقتصاد	۹
۷	تاریخ ادبیات ایران و جهان (۱)	۱۱
۸	تاریخ ایران و جهان (۱)	۱۲
۹	جغرافیای (۱)	۱۳
۱۰	جامعه‌شناسی (۱)	۱۴
۱۱	آمار و مدل‌سازی	۱۵

*دانش‌آموزان گرامی: برای دیدن سؤال‌های دام‌دار آزمون به صفحه‌ی مقطع خود مراجعه کنید و نظر خود را در مورد سؤال‌ات دام‌دار بنویسید و جایزه بگیرید.

بنیاد علمی آموزشی قلم‌چی (وقف امام)

دفتر مرکزی: خیابان انقلاب بین صبا و فلسطین پلاک ۹۲۳ - تلفن چهار رقمی ۶۴۶۳-۰۲۱ داخلی ۱۶۵

«تمام دارایی‌ها و درآمدهای بنیاد علمی آموزشی قلم‌چی وقف عام است بر گسترش دانش و آموزش»

ادبیات و زبان فارسی (۲)

۱-

«الهام مغمّری»

مهمیز: آلتی فلزی که بر پاشنه‌ی چکمه می‌بندند و به وسیله‌ی آن اسب را به حرکت و جست و خیز در آورند.

(لغت، صفحه‌های ۲۴، ۲۵، ۳۱، ۳۲، ۳۷، ۳۹، ۴۱، ۴۲ و ۴۶، درس‌های ۱۷ تا ۲۰، ادبیات فارسی ۲)

۲-

«زهرا نعمتی»

زاغه: سوراخی است در کوه یا تپه یا بیابان، که محل استراحت چارپایان است، آغل / مشعوف: شادمان / ملتزم: کسی که در رکاب شاه یا بزرگی حرکت می‌کند، همراه / قدح: کاسه

(لغت، صفحه‌های ۱۵۴ و ۱۵۹، درس ۲۱، ادبیات فارسی ۲)

۳-

«سپهر فلّاهی»

ترکیب «ثناگر و ستاینده» به همین شکل نوشته می‌شود.

(املا، صفحه‌ی ۱۵۷، درس ۲۶، زبان فارسی ۲)

۴-

«عمیر اصفهانی»

واژه‌هایی که در متن صورت سؤال نادرست نوشته شده‌اند:

فصاحت / غول / اظهار / تأقل

بررسی متن، که از کلیله و دمنه است:

«جایی که اندیشه سست باشد، شجاعت مفید نخواهد بود؛ چنان‌که زبان انسان ضعیف‌دل در محاورت، گنگ می‌شود و فصاحت و چرب‌سخنی ممکن نمی‌شود. و خودپسندی (عجاب) تو و مغروربودنت به اندیشه‌های شخصی خودت و مفتون بودننت به مقام و منزلت این دنیای فریبنده، که مانند خدعه‌ی غول و عشوهِی سراب است، همیشه بر من معلوم بود؛ اما در گفتن آن به تو درنگ می‌کردم و منتظر می‌بودم که متنبّه شوی و از خواب غفلت بیدار، و حالا که کارت از حد گذشت، زمان آن است که از کمال نادانی و گمراهی تو اندکی بازگو کنم.»

(املا، صفحه‌های ۲۴، ۳۷، ۱۵۶ و ۱۵۷، درس‌های ۲۱، ۲۲ و ۲۶، زبان فارسی ۲)

۵-

«سپهر حسن‌خان‌پور»

خار: تیغ گل / خوار: پست

اگرچه او ما را به خواری مانند خاک راه کرد، شکرانه می‌دهیم که بر ما می‌گذرد.

(املا، صفحه‌های ۱۵۶ و ۱۵۷، درس ۲۶، زبان فارسی ۲)

۶-

«عمیر اصفهانی»

شعر سپید آهنگ دارد اما وزن عروضی ندارد و جای قافیه‌ها در آن مشخص نیست.

(تاریخ ادبیات، صفحه‌ی ۲۳، درس ۱۷ ادبیات فارسی ۲)

۷-

«سپهر فلّاهی»

ارغنون، زمستان، آخر شاهنامه، از این اوستا، در حیاط کوچک پاییز در زندان: مهدی اخوان ثالث / طنین در دلتا، آسد و بازوان، سفر پنجم: طاهره صفّارزاده / از بودن و سرودن، مثل درخت در شب باران، بوی جوی مولیان، از زبان برگ: دکتر شفیعی کدکنی

(تاریخ ادبیات، صفحه‌های ۱۲۵، ۱۲۷ و ۱۳۰، درس‌های ۱۷ و ۱۸، ادبیات فارسی ۲)

۸-

«سپهر حسن‌خان‌پور»

محتوای متون گزینه‌ها از کتاب «آشنایی با علوم اسلامی» دکتر مطهری انتخاب و اندکی تغییر داده شده‌اند. شکل درست عبارت گزینه‌ی «۴»: امام فخر رازی نیز که با افکار فلاسفه آشنا بود، به کلام اشعری تحول و نیرو بخشید.

(زبان فارسی، صفحه‌های ۱۳۲ و ۱۳۳، درس ۲۳، زبان فارسی ۲)

۹-

«سپهر فلّاهی»

در جمله‌ی «تو پیوسته در دیده‌ی غم‌دیده‌ی ما هستی»، «پیوسته» قید است. در سایر گزینه‌ها:

در جملات «تو پرورده‌ی این آب و هوا هستی»، «خوش باش» و «تو جدا نیستی» نیز «پرورده»، «خوش» و «جدا» مسند هستند.

(زبان فارسی، صفحه‌های ۱۳۹ تا ۱۴۴، درس ۲۳، زبان فارسی ۲)

۱۰-

«سپهر حسن‌خان‌پور»

واژه‌هایی که در سایر گزینه‌ها می‌توان مشتق، مرکب و مشتق-مرکب گرفت:

گزینه‌ی «۱»: شاعر حماسه‌سرا با بهره‌گیری از واژگان و زبان حماسی می‌کوشد انسانی را به تصویر کشد که از دیگران برجسته‌تر باشد.

گزینه‌ی «۲»: اگر نگاهی دقیق و نکته‌بین داشته باشیم، با مقایسه و تطبیق آثار ادبی ملت‌ها با هم، با تأثیرپذیری ادبیات ملل از یکدیگر آشنا خواهیم شد.

گزینه‌ی «۳»: نویسندگان، منتقدان و تحلیل‌گران، آثار بزرگ ادبی را از چشم‌اندازهای گوناگون بررسی می‌کنند.

گزینه‌ی «۴»: طنز پرداز می‌کوشد دیدگاه‌های خود را پوشیده، مطایبه‌آمیز و کنایه‌وار، اما مؤثر بیان کند.

(زبان فارسی، صفحه‌ی ۱۴۵، درس ۲۴، زبان فارسی ۲)

۱۱-

«سیدیمال طباطبایی نزار»
«ساختن» در گزینه‌ی «۱» به معنی «سازش کردن، کنار آمدن، مدارا کردن» به کار رفته است و در این معنی نیاز به حرف اضافه‌ی اختصاصی «با» دارد و متمم اجباری یا متمم فعل است. «به گیتی» متمم قیدی است. / «با شهریاران» متمم اجباری (متمم فعل) است.
توجه: متمم فعل، به متممی می‌گویند که با حرف اضافه‌ی اختصاصی به فعل وابسته می‌شود. مثال: اندیشیدن به / جنگیدن با / ترسیدن از و ...
تشریح گزینه‌های دیگر:
گزینه‌ی «۲»: «از هر کرانه» متمم قیدی / فعل «کرده‌ام» گذرا به مفعول و مسند / «از آن میانه» متمم قیدی / فعل «شود» گذرا به مسند
گزینه‌ی «۳»: فعل «روم» دوجزئی است و نیازی به متمم ندارد. / «به شهر خود» متمم قیدی است.
گزینه‌ی «۴»: فعل «شوم» اسنادی است و متمم فعل ندارد. «از در خاک ستم» و «تا به سر کوی وفا» متمم قیدی هستند.
(زبان فارسی، صفحه‌های ۱۳۹ تا ۱۴۴، درس ۲۳ زبان فارسی ۲)

۱۲-

ساخت واژه‌های هر گزینه:
گزینه‌ی «۱»:
برنایی: برنا (صفت) (+ میانی) + ی (وند): دو تکواژ
بینایی: بین (بن مضارع) + ا (وند) (+ میانی) + ی (وند): سه تکواژ
گزینه‌ی «۲»:
زیبایی: زیب (بن مضارع) + ا (وند) (+ میانی) + ی (وند): سه تکواژ
دوراندیشی: دور (صفت) + اندیش (بن مضارع) + ی (وند): سه تکواژ
گزینه‌ی «۳»:
ساختار: ساخت (بن ماضی) + ار (وند): دو تکواژ
بخشنده: بخش (بن مضارع) + سنده (وند): دو تکواژ
گزینه‌ی «۴»:
کوردل: کور (صفت) + دل (اسم): دو تکواژ
پژوهش: پژوه (بن مضارع) + یس (وند): دو تکواژ
(زبان فارسی، صفحه‌ی ۱۴۵، درس ۲۴ زبان فارسی ۲)

۱۳-

«کالظم کاظمی»
در بیت گزینه‌ی «۴» «اسب» و «زین» تناسب دارند اما تلمیح به کار نرفته است.
تشریح گزینه‌های دیگر:
گزینه‌ی «۱»: یارادوکس: «نظم پریشان» / تشبیه: «طایر فکر، دام اشتیاق»
گزینه‌ی «۲»: جناس تام: «لب» اول: از اعضای چهره / «لب» دوم: کنار، کناره / «چشم داشتن» کنایه از «انتظار داشتن»
گزینه‌ی «۳»: «پهام: نگران: ۱- مضطرب و ناراحت ۲- نگرنده، بیننده / کنایه: «انگشت‌نما بودن» کنایه از «مشهور بودن»
(آرایه‌های ادبی، ادبیات فارسی ۲)

۱۴-

«مریم شمیرانی»
معنای عبارت صورت سؤال این است که «عبرت‌ها چه فراوانند و عبرت پذیرفتن‌ها چه اندک!» و این مفهوم که «جهان پر از عبرت است و من غافل هستم»، در گزینه‌ی «۲» دیده می‌شود.
تشریح گزینه‌های دیگر:
گزینه‌ی «۱»: تمام جهان مایه‌ی عبرت درویشان است. / گزینه‌ی «۳»: در این جهان که سراسر عبرت است، گوشه‌ی امنی وجود ندارد؛ کاش اشک، آشیان امنی به من بدهد. / گزینه‌ی «۴»: از شمع پند گیر و از خود بیرون بیا.
(مفهوم، صفحه‌ی ۱۵۰، درس ۲۰ ادبیات فارسی ۲)

۱۵-

«ابراهیم رضایی مقرر»
مفهوم بیت گزینه‌ی «۱»، «فقط به توصیف معشوق پرداختن» و مفهوم قطعه‌شعر صورت سؤال و ابیات گزینه‌های «۲»، «۳» و «۴»، «ساتوانی در توصیف معشوق یا خداوند» است.
(مفهوم، صفحه‌ی ۱۳۵، درس ۱۸ ادبیات فارسی ۲)

۱۶-

«سعید گنج‌بفش زمانی»
در ابیات گزینه‌های «۱»، «۲» و «۳» مفهوم مثبتی از فقر ارائه شده است و این فقر یعنی گدایی از خداوند باری تعالی و بی‌نیازی از خلق خدا. در حالی که در گزینه‌ی «۴» مفهوم منفی فقر ارائه شده است و آن این است که مردم از شدت نیاز مادی و روزی نامساعد و بد، مدام در حال حیل‌اندوزی و مکرند.
(مفهوم، مشابه صفحه‌ی ۱۲۹، درس ۱۷ ادبیات فارسی ۲)

۱۷-

«همید اصغفانی»
بیت گزینه‌ی «۲» نیز مانند بیت صورت سؤال می‌گوید باید مقصود را در خلاف آمد عادت‌ها جست، دست را باید در دامان خورشید زد، و از زلف پریشان، جمعیت به دست آورد.
در سایر ابیات، بیت گزینه‌ی «۱» آرزو می‌کند جمعیتش پریشان نشود، بیت گزینه‌ی «۳» می‌گوید قبلاً جمعیت داشته و اکنون پریشان شده است، بیت گزینه‌ی «۴» نیز می‌گوید پریشانی زلف یار برابر است با بی‌قراری دل عاشق.
(مفهوم، صفحه‌ی ۱۲۹، درس ۱۷ ادبیات فارسی ۲)

۱۸-

«همید اصغفانی»
«سرو» را به دو ویژگی در ادبیات فارسی آورده‌اند. یکی قامت بلند و اعتدال آن، دیگری آزادگی. در بیت گزینه‌ی «۱» شاعر قامت یار را بر قامت سرو ترجیح نهاده است. در بیت گزینه‌ی «۲»، مفهوم بیت صورت سؤال آمده است، یعنی «ترک جهان گفتن» و «آزادگی». در بیت گزینه‌ی «۳» «آزادی کردن» معنای «سننایش کردن» دارد، سرو بابت قامتش شکرگزار است. در بیت گزینه‌ی «۴» نیز سرو به آزادگی وصف شده است، اما آزاده‌ای که بنده می‌شود.
(مفهوم، صفحه‌ی ۱۳۷، درس ۱۹ ادبیات فارسی ۲)

۱۹-

«همید اصغفانی»
بررسی ابیات گزینه‌ها:
گزینه‌ی «۱»: دلی که مدح تو را می‌گوید، شکسته‌اش بهتر از درستش است، همان‌طور که برای مخفی کردن گنج، بهتر است خرابه‌ای را بیایی تا آبادی.
گزینه‌ی «۲»: نخل میوه‌دار ناچار دوتا (خم) می‌شود. قامت هر کسی که به زیر بار بیاید خم می‌شود.
گزینه‌ی «۳»: باید دست به کار شد و بهره‌ی خود را برداشت. نخلی را که بر بار (میوه‌دار) نیست، می‌سوزاند.
گزینه‌ی «۴»: بید میوه‌ای نمی‌آورد، ولی سایه‌ی گسترده‌ای دارد.
(مفهوم، صفحه‌ی ۱۳۸، درس ۱۹ ادبیات فارسی ۲)

۲۰-

«همید اصغفانی»
مفهوم بیت صورت سؤال این است که هر کاری را باید به وقتش انجام داد، نه دیرتر. این مفهوم در بیت گزینه‌ی «۱» هم هست: پای این مرغ را هم اکنون باید بست، نه زمانی که سر رشته را از دستت برد.
بیت گزینه‌ی «۲» از چوپانی بداندیش صحبت می‌کند، بیست گزینه‌ی «۳» وصف اغراق‌شده‌ی زمان و مکانی پر از صلح و آرامش است، بیت گزینه‌ی «۴» نیز وصف باغ مبارک شخصی است که مانند پرند، فرشته بر دیوار آن نشسته است.
(مفهوم، صفحه‌ی ۱۳۹، درس ۱۹ ادبیات فارسی ۲)

عربی (۲)

ترجمه‌ی متن:

شرکتی از مدتی پیش، نیاز خود را به کارمندی شایسته اعلام می‌کرد و با وجود مراجعه‌ی تعداد زیادی از افراد، مدیر کسی از آنان را نپذیرفته بود. وضع برای شرکت پیچیده شد.

ناگهان مدیر جوانی را برگزید که تجربه‌های کم بود و (نه) مدرکی و نه سفارشی از دیگران نداشت. وقتی از مدیر درباره‌ی راز گزینش شگفتش سؤال شد، گفت: شایسته آن کسی نیست که مدارک بسیار و سفارش‌های متعدده داشته باشد. این جوان وقتی که آمد، پشت در منتظر شد و اجازه‌ی ورود خواست. لباس‌های ساده، ولی پاکیزه بودند. به همه سلام کرد. خودستایی نمی‌کرد و از مقام دیگران نمی‌کاست.

او را توکل‌کننده بر پروردگارش و متکی بر توانایی‌هایش یافتیم. آیا راز گزینش را فهمیدید؟

۲۶- (مریم آقایاری، درک مطلب، ترکیبی)

«وقتی جوان وارد اتاق مدیر شد، شروع به مدح خودش کرد (خودستایی کرد).» که طبق متن، نادرست است.

ترجمه‌ی گزینه‌های دیگر:

گزینه‌ی «۱»: «افراد بسیاری برای استخدام به شرکت مراجعه کردند.»

گزینه‌ی «۳»: «مدیر معتقد بود (اعتقاد داشت) که شایسته، کسی نیست که مدارک بسیار دارد.»

گزینه‌ی «۴»: «آن جوان متوکل بر خدا و متکی به خودش بود.»

۲۷- (مریم آقایاری، درک مطلب، ترکیبی)

«اعتماد (تکیه) به دیگران» نادرست است و در متن به چنین کاری توصیه نشده است.

۲۸- (مریم آقایاری، تشکیل، ترکیبی)

حرکت‌گذاری صحیح کل عبارت این چنین است:

«لَيْسَ اللَّائِقُ مَنْ كَانَتْ لَهُ الشَّهَادَاتُ الْكَثِيرَةُ.»

۲۹- (مریم آقایاری، تحلیل صرفی، ترکیبی)

«بَسِيطَةٌ»: اسم، مفرد، مؤنث، مشتق (صفة مشبّهة)، نكرة، معرب، منصرف / خبر «كانت» و منصوب

۳۰- (مریم آقایاری، تحلیل صرفی، ترکیبی)

«نَتَخَبَ»: فعل ماضٍ، للغائب، مزيد ثلاثي من باب «افتعال» بزيادة حرفين، متعدّد، مبنی، مبنی للمعلوم / فعل و فاعله «المدير» (الاسم الظاهر) و الجملة فعلية

۲۱-

(سیرمصر علی مرتضوی، ترجمه، صفحه‌ی ۱۲۸)

«المتلون»: دورو / «تملق»: چاپلوسی / «عند الحاجة»: به وقت نیاز / «تکبر»: غرور / «اجتنوبه»: از او دوری کنید / «لمعاتبته»: برای سرزنش او

۲۲-

(ابوالفضل تاپیک، ترجمه، صفحه‌ی ۱۳۳)

«الطائر الذی»: پرنده‌ای که، «أضخم الطيور»: بزرگترین پرندگان، «النعامة»: شتر مرغ، «تجمع»: دربردارد، جمع می‌کند، «جمل»: شتر، «الطیر»: پرنده

۲۳-

(سیرمصر علی مرتضوی، مفهوم، صفحه‌ی ۱۲۶)

نزدیک‌ترین بیت به مفهوم عبارت صورت سؤال (بهراستی انسان در زیر زبانش پنهان است). گزینه‌ی «۳» است. سایر گزینه‌ها، به مفاهیم رازداری و پرهیز از پرگویی اشاره دارند.

۲۴-

(امیر طریقی، تعریب، صفحه‌ی ۱۳۳)

چه بسا: «رئما» / یک حیوان: «حیوان» / دارای جسمی سبب: «ذو جسم ضخیم» / ولی او: «ولکنه» / واقعاً ترسو است: «جبان جداً» / به طوری که: «بحیث» / به او مثل می‌زنند: «یضربون به المثل» / در ترسیدن: «فی الجبن»

۲۵-

(طاهره زهره‌نسب، تعریب، ترکیبی)

ما: «نحن»، از جوانانمان: «من شبانما»، تلاش و کوشش: «السعی و الجهد»، در راه اهداف عالی: «فی سبیل الأهداف العالیة»، می‌خواهیم: «نريد»

عربی (۲) (آزمون شاهد «گواه»)

۳۱-

(کنکور سراسری ۸۹، نواسخ، صفحه‌ی ۱۱۳ و ۱۱۳ کتاب درسی)

«جعل» در این گزینه، فعلی تام (به معنای «قرار داد و گرداند») و دو مفعولی است.

تشریح گزینه‌های دیگر:

گزینه‌ی «۱»: «جعلت» از افعال مقاربه و فعل «تسلط» خبر آن است.

گزینه‌ی «۳»: «جعل» از افعال مقاربه و فعل «یظنی» خبر آن است.

گزینه‌ی «۴»: «جعل» از افعال مقاربه و فعل «یهجم» خبر آن است.

۳۲-

(کتاب آبی، نواسخ، صفحه‌ی ۱۱۴ کتاب درسی)

«لا» در این گزینه «لا»ی نفی و غیرعامل است.

ترجمه‌ی عبارت: «ثروت دنیا، وفای دوست را نسبت به عهد و پیمان تغییر نمی‌دهد!»

تکته: لای نفی جنس و لای نفی، عامل هستند، اما لای نفی، غیرعامل است.

تشریح گزینه‌های دیگر:

گزینه‌ی «۱»: «لا»ی نفی جنس است: «هیچ رنجی سخت‌تر از رنج نادانی نیست.»

گزینه‌ی «۲»: «لا»ی نفی است: «با هر پیشنهادی قبل از تأمل کردن در آن، مخالفت نکن.»

گزینه‌ی «۴»: «لا»ی نفی جنس است: «هیچ پیشرفتی برای کسی که در کارش کوشا

نیست، وجود ندارد.»

۳۳-

(قارچ از کشور ۹۲، نواسخ، صفحه‌ی ۱۱۳ و ۱۱۳ کتاب درسی)

«أخذوا» که معنای شروع دارد و پس از آن فعل مضارع «یستعدون» به عنوان خبر آن

آمده است، از افعال شروع محسوب می‌شود. در سایر گزینه‌ها، مشتقات «أخذ» فعل

تام بوده و مفعول به گرفته‌اند. (در گزینه‌ی «۱»، دو مفعولی است.)

۳۴-

(کنکور سراسری ۷۹، نواسخ، صفحه‌ی ۱۱۳ و ۱۱۳ کتاب درسی)

در جای خالی، باید خبر «عسی» قرار بگیرد، بنابراین باید به دنبال فعل مضارع مرفوع

یا منصوب با «أن» باشیم (أن تُفیدنا).

۳۵-

(کنکور سراسری ۸۵، مفعول فیه، صفحه‌ی ۱۲۲ و ۱۲۳ کتاب درسی)

«عند» در این عبارت مکان انجام فعل را بیان می‌کند و ظرف مکان است.

در گزینه‌ی «۲» «إذا» ظرف زمان است.

۳۶-

(کنکور سراسری ۸۸، مفعول فیه، صفحه‌ی ۱۲۲ و ۱۲۳ کتاب درسی)

«مَتَى» ظرف زمان و محلاً منصوب است.

۳۷-

(کنکور سراسری ۹۰، مفعول فیه، صفحه‌ی ۱۲۲ و ۱۲۳ کتاب درسی)

«إذا» در این عبارت مفعول فیه است که به دلیل مبنی بودن، محلاً منصوب می‌باشد.

کلمات «قیل - وراء - أبدأ» در گزینه‌های دیگر، مفعول فیه و منصوب به فته هستند.

توضیح نکات درسی:

برخی از ظرف‌ها مثل «الآن - أمس - إذا - لَمَّا و ...» مبنی و دارای اعراب محلی

هستند.

۳۸-

(کنکور آژار ۸۱، صفت و موصوف، صفحه‌ی ۱۳۰ تا ۱۳۲ کتاب درسی)

«عقلاً» موصوف و «كاملاً» صفت است و «عقلاً كاملاً» یک ترکیب وصفی است.

۳۹-

(کنکور سراسری ۸۸، صفت و موصوف، صفحه‌ی ۱۳۰ تا ۱۳۲ کتاب درسی)

در این عبارت نعت (صفت) نیامده است و «فرحین» خبر «کان» است.

تشریح گزینه‌های دیگر:

گزینه‌ی «۱»: جمله‌ی فعلیه‌ی «ینزل...» صفت برای «یوماً» است.

گزینه‌ی «۲»: «مملوءة» صفت است.

گزینه‌ی «۳»: جمله‌ی «کانت...» صفت برای «شجرة» است.

۴۰-

(سراسری قارچ از کشور ۹۲، صفت و موصوف، صفحه‌ی ۱۳۰ تا ۱۳۲ کتاب درسی)

در این عبارت موصوف و صفت نیامده است.

تشریح گزینه‌های دیگر:

گزینه‌ی «۱»: «الدینیة» صفت است.

گزینه‌ی «۳»: «المسلمون و علمیه» صفت هستند.

گزینه‌ی «۴»: «الکثیرة» صفت است.

دین و زندگی (۲)

۴۱-

«مفسرین فضلعلی»

میان ظاهر و باطن در آراستگی تناسب وجود دارد و ظاهر هر کس تجلی اندیشه و باور اوست. اما از سوی دیگر، رفتارهای ظاهری نیز به تدریج بر باطن انسان تأثیر می‌گذارند و روحیه‌ی فرد را تغییر می‌دهند. به‌طور مثال، برخی اعمال سبب تغییر اخلاق و حتی طرز تفکر افراد می‌شوند.

(دین و زندگی ۲، درس ۱۲، صفحه‌های ۱۲۸ و ۱۲۹)

۴۲-

«امین اسرئیل پور»

تعبیر قرآن کریم از پوشش ظاهری «خَیْر» نیست. «خَیْر»، تعبیری است که در این آیه برای «تقوا» به کار رفته است (نه پوشش ظاهری) و لازمه‌ی پوشش باطنی، یعنی «تقوا»، پوشش ظاهری است.

(دین و زندگی ۲، درس ۱۲، صفحه‌های ۱۲۶ و ۱۲۷)

۴۳-

«کیومرث نصیری»

این حقیقت که «دل به هر جا رود، عمل هم به همان جا می‌رود»، مبین تناسب میان ظاهر و باطن در آراستگی است و با جمله‌ی «دل باید پاک باشد، ظاهر چندان اهمیتی ندارد» تضاد معنایی دارد.

(دین و زندگی ۲، درس ۱۲، صفحه‌های ۱۲۸ و ۱۲۹)

۴۴-

«عسکر امیرکلانی انری»

الف) محارم نسبی: به سبب خویشاوندی نسبی محرم هستند. ب) محارم سببی: به سبب ازدواج محرم می‌شوند.

بنابر آیات قرآن کریم و روایات معصومین، عمه‌ی پدر و مادر جزء محارم نسبی مرد می‌شوند و شوهر دختر و زن پسر (عروس) محارم سببی زن و مرد هستند.

(دین و زندگی ۲، درس ۱۳، صفحه‌های ۱۳۸ و ۱۳۹)

۴۵-

«بنفشه فاضلی»

«و لا یبدین زینتهن»: زینت‌های خود را آشکار نکنند. «ولیفضربن بخرهن علی جیوبهن»: روسری‌های خود را بر روی سینه و گریبان خود بیندازند.

(دین و زندگی ۲، درس ۱۳، صفحه‌های ۱۳۵ و ۱۳۷)

۴۶-

«مرتضی مهسنی کبیر»

امام کاظم (ع) در پاسخ به سؤال برادرش فرمود: «دیدن چهره و دست تا مسج از بدن زن نامحرم جایز است» و عبارت شریفه‌ی «آما ما ظهر منها» به این سخن اشاره دارد.

(دین و زندگی ۲، درس ۱۳، صفحه‌های ۱۳۵ و ۱۳۷)

۴۷-

«مفسرین فضلعلی»

انسان در مقابل هر نعمت و موهبتی که از جانب خدا به او می‌رسد، مسئولیت‌هایی دارد. خداوند زنان را بیش از مردان از نعمت زیبایی بهره‌مند کرده و همین نعمت را پشتوانه‌ی مهمی برای ازدواج زن و مرد و تحکیم خانواده قرار داده است. زن به شکرانه‌ی این نعمت، باید اولاً در حفظ زیبایی و طراوت خود بکوشد؛ ثانیاً از این نعمت برای استحکام بنیان خانواده بهره ببرد. این مسئولیت‌ها زمینه‌ساز منشأ تفاوت پوشش زنان و مردان است. این‌که در قرآن کریم خداوند به زنان مسلمان دستور می‌دهد روسری‌ها و پوشش‌هایشان را به خود نزدیک کنند، پاسخی است به این پرسش که: «آیا در قرآن کریم درباره‌ی عفاف و حجاب دستور خاصی وجود دارد؟»

(دین و زندگی ۲، درس ۱۳، صفحه‌های ۱۳۶ و ۱۳۷)

۴۸-

«الهام نکلوتا»

طبق گفته‌ی امام باقر (ع)، یکی از ثمرات انجام وظیفه‌ی امر به معروف و نهی از منکر برقراری امنیت است. هم‌چنین قوم بنی‌اسرائیل به علت نافرمانی از خدا و غرق شدن در گناه مورد لعن حضرت داود (ع) و حضرت عیسی (ع) قرار گرفتند.

(دین و زندگی ۲، درس ۱۴، صفحه‌ی ۱۵۰)

۴۹-

«سینا مومرزاده»

ترجمه‌ی آیه‌ی ۱۱۰ سوره‌ی آل عمران: «شما بهترین امتی هستید که برای مردم پدیدار شده‌اید، چون به کار خوب امر می‌کنید و از کار ناپسند نهی می‌کنید و به خداوند ایمان دارید».

(دین و زندگی ۲، درس ۱۴، صفحه‌های ۱۴۶ و ۱۴۸)

۵۰-

«تاهیر مالکی»

کسی که امر به معروف و نهی از منکر می‌کند، موظف است از خودخواهی و خودستایی بپرهیزد و قصدش تنها رضای خدا باشد که این دو مربوط به انتخاب روش‌های درست برای انجام امر به معروف و نهی از منکر است و یکی از شرایط انجام امر به معروف و نهی از منکر این است که کسی که می‌خواهد امر به معروف و نهی از منکر کند، بداند که شخص گناهکار تصمیم دارد گناه خود را ادامه دهد.

(دین و زندگی ۲، درس ۱۴، صفحه‌های ۱۵۱ و ۱۵۲)

زبان انگلیسی (۲)

۵۱-

«شهرام کریم زاده»

ترجمه‌ی جمله: «برادرم و خواهرم برای خودشان یک کیک بزرگ درست کردند.»
ضمایر تأکیدی و یا انعکاسی باید از فاعل تبعیت کنند. در جمله‌ی این سؤال، فاعل
"my brother and my sister" جمع است. پس گزینه‌ی «۴» صحیح است.

(گرامر، صفحه‌ی ۷۵ کتاب درسی، درس ۶)

۵۲-

«علی رضوانی پور»

ترجمه‌ی جمله: «مطمئن هستم که این سر و صدای بلند، بچه را خواهد ترساند.»

(۱) پوشاندن (۲) احساس کردن

(۳) ترجیح دادن (۴) ترساندن

(واژگان، صفحه‌ی ۶۹ کتاب درسی، درس ۶)

۵۳-

«علی رضوانی پور»

ترجمه‌ی جمله: «دادن یک کتاب به مارتین برای روز تولدش، ایده‌ی خوبی بود.»

(۱) سلامتی (۲) ایده، عقیده

(۳) وظیفه (۴) صلح، آرامش

(واژگان، صفحه‌ی ۸۳ کتاب درسی، درس ۷)

۵۴-

«نیلو فر کشتیاری»

ترجمه‌ی جمله: «من از شما درخواست نمی‌کنم که تکالیفتان را انجام دهید. من دارم
به شما دستور می‌دهم!»

(۱) لازم داشتن (۲) تعمیر کردن

(۳) دستور دادن، سفارش دادن (۴) استخدام کردن

(واژگان، صفحه‌ی ۷۷ کتاب درسی، درس ۶)

۵۵-

«صبیب الله سعادت»

ترجمه‌ی جمله: «من خودم می‌دانم که آن (اصلاح مویم) به اندازه‌ی کافی زیباست. من
نیازی به هیچ نظری درباره‌ی اصلاح موی جدیدم ندارم، از شما متشکرم!»

(۱) نظر (۲) بیماری

(۳) احوال پرسسی (۴) حمل و نقل

(واژگان، صفحه‌ی ۸۳ کتاب درسی، درس ۷)

۵۶-

«شهاب اناری»

ترجمه‌ی جمله: «هر اتاق کتاب‌ها، اسباب‌بازی‌ها و بازی‌هایی دارد که مناسب با آن
گروه سنی خاص است.»

(۱) ناگهان (۲) مناسب

(۳) متفاوت (۴) مرطوب

(واژگان، صفحه‌ی ۸۳ کتاب درسی، درس ۷)

۵۷-

«رضا کیاسالار»

ترجمه‌ی جمله: «بابا یا ماما؟ قوانین ایجاب می‌کند (مستلزم آن است) که من باید
تنها یک مهمان را به شام ببرم.»

(۱) خوشامد گفتن (۲) اطاعت کردن

(۳) مستلزم بودن، ایجاب کردن (۴) توصیف کردن

(واژگان، صفحه‌ی ۸۳ کتاب درسی، درس ۷)

۵۸-

«بیوار مؤمنی»

ترجمه‌ی جمله: «طبق متن، کدام یک از موارد زیر درست نیست؟»

«کاردینال‌های (سپهره‌های کاکل قرمزی آمریکای شمالی) نر و ماده شبیه هم به‌نظر
می‌رسند.»

(درک مطلب)

۵۹-

«بیوار مؤمنی»

ترجمه‌ی جمله: «متن چگونه به شما می‌گوید که کاردینال‌ها دانه‌ها را می‌خورند؟»

«با توصیف کردن اندازه‌ی نوک‌هایشان (مقارهایشان)»

۶۰-

«بیوار مؤمنی»

ترجمه‌ی جمله: «کدام صفت از جانب نویسنده در توصیف کاردینال استفاده
نمی‌شود؟»

«شادمان»

(درک مطلب)

اقتصاد

مبحث سوالات: نهادها و بازارهای مالی

۶۱-

(سارا شریفی، صفحه‌های ۱۳۱، ۱۳۲ و ۱۳۳)

تنها عبارات گزینه‌ی «۲» به وظایف بانک مرکزی اشاره دارد.

تشریح گزینه‌های دیگر:

گزینه‌ی «۱»: ایجاد امکانات اعتباری برای بانک‌های تجاری (نه تخصصی) - نگهداری فلزات گران‌بها و ارزهای متعلق به دولت (نه بانک‌های تجاری)
گزینه‌ی «۳»: نگهداری ذخایر قانونی و موجودی نقدی بانک‌های تجاری (نه تخصصی) - نقل و انتقال وجوه در داخل کشور از وظایف بانک‌ها است نه بانک مرکزی.
گزینه‌ی «۴»: پرداخت بدهی مشتریان در صورت درخواست آن‌ها از وظایف بانک‌ها است نه بانک مرکزی. - وصول مطالبات اسنادی و سود سهام بانک‌های تجاری از وظایف بانک مرکزی نمی‌باشد.

۶۲-

(نسرین یعفری، صفحه‌ی ۱۲۸ تا ۱۲۹)

الف) «تنزیل» و «دستور پرداخت مبلغی بیش از موجودی بازگازان به آن‌ها» هر دو از انواع تخصیص اعتباری کوتاه‌مدت بانک‌ها می‌باشند.
ب) هنگامی که بانک‌ها اسناد و اوراق تجاری مدت‌دار خود را با قیمتی «کم‌تر» از قیمت اسمی به بانک مرکزی می‌فروشند، در واقع «طلب» خود را به بانک مرکزی انتقال داده‌اند.
ج) بانک‌های «تخصصی» به منظور کسب سود، اوراق مشارکتی را که دولت یا مؤسسات اعتباری منتشر کرده است، خریداری می‌کنند و سپس این اوراق را «به» مبلغی بیش از مبلغ خرید» به سپرده‌گذاران خود می‌فروشند. این فعالیت بانک را «عملیات مالی» می‌گویند.

۶۳-

(کنکور سراسری ۹۴، صفحه‌ی ۱۱۶ و ۱۲۰ کتاب درسی)

ارزش سپرده‌های دیداری + ارزش مسکوکات + ارزش اسکناس‌ها = حجم پول
ارزش سپرده‌های دیداری + ارزش مسکوکات + ارزش اسکناس‌ها = نقدینگی
ارزش سپرده‌های غیردیداری + همان‌طور که ملاحظه می‌شود، ارزش سپرده‌های دیداری در حجم پول و نقدینگی مشترک است، اما میزان سپرده‌های غیردیداری، مختص نقدینگی است.

۶۴-

(فارج از کشور ۹۴، صفحه‌ی ۱۳۱ و ۱۳۲)

الف) قرض‌الحسنه: قراردادی است که در آن یکی از طرفین قرارداد (در این‌جا بانک) مقدار معینی از مال خود را در زمان حال به دیگری (در این‌جا مشتری بانک) واگذار می‌کند. در مقابل، قرض‌گیرنده متعهد می‌شود که عین مال یا قیمت آن را در زمان معین بازپس دهد.
ب) مزارعه: طبق این قرارداد، بانک زمین مشخصی را برای مدت معین در اختیار طرف دیگر قرار می‌دهد تا در آن کشاورزی کند. در نهایت، سود حاصل بین دو طرف تقسیم می‌شود.
ج) مشارکت مدنی: قراردادی بازرگانی است که به موجب آن دو یا چند شخص حقیقی یا حقوقی (از جمله بانک) سرمایه‌ی نقدی یا جنسی خود را به شکل مشاع و به منظور ایجاد سود در هم می‌آمیزند.
د) معاملات سلف: بانک محصولات تولیدی آینده‌ی بنگاه‌ها را پیش‌خرید می‌کند.

۶۵-

(نسرین یعفری، صفحه‌ی ۱۱۶ و ۱۲۰)

سپرده‌ی غیردیداری - نقدینگی = حجم پول
میلیارد واحد پولی = ۶۹۰۰ - ۵۰۰۰ = ۱۹۰۰ = حجم پول
سپرده‌ی مدت‌دار - سپرده‌ی غیردیداری = سپرده‌ی پس‌انداز
میلیارد واحد پولی = ۱۰۵۰ - ۳۹۵۰ = ۵۰۰۰ = سپرده‌ی پس‌انداز
سپرده‌ی غیردیداری + سپرده‌ی دیداری = کل موجودی مردم نزد بانک‌ها
میلیارد واحد پولی = ۹۰۰۰ = ۵۰۰۰ + ۴۰۰۰ =

۶۶-

(سپهر حسن‌فان‌پور، صفحه‌ی ۱۲۵)

با رونق گرفتن تجارت در جوامع بشری، به ویژه ابتدا در تمدن اسلامی قرن «سوم تا هشتم» هجری و سپس در اروپا در قرون «شانزدهم و هفدهم» میلادی، مؤسسات بازرگانی و مالی روی کار آمدند که کار اصلی آن‌ها حفظ و تأمین امنیت پول تجار بود. اعتبار این مؤسسات از آن جهت بود که «مؤسسات آن‌ها بازرگانان معروف، ثروتمند و مورد اعتماد مردم بودند.»

۶۷-

(نسرین یعفری، صفحه‌های ۱۲۳، ۱۲۹، ۱۳۰ و ۱۳۱ کتاب درسی)

الف) بانک دستور پرداخت مبلغی بیش از موجودی بازگازان مورد اعتماد خود را می‌دهد و در واقع این کار، پرداخت یک وام کوتاه‌مدت به بازگان هم می‌باشد. (تخصیص اعتباری کوتاه‌مدت بانک)
ب) هنگامی که بانک، چک بانک دیگری را تحویل می‌گیرد، در واقع مبلغ آن را از بانک گرفته و به حساب مشتری خود واریز می‌کند. (وصول مطالبات اسنادی مشتری و واریز به حساب آن‌ها)
ج) روش‌هایی که بانک مرکزی برای افزایش حجم پول در گردش به‌کار می‌گیرد، عبارت‌اند از: الف) پایین آوردن نسبت ذخایر قانونی، ب) پایین آوردن نرخ تنزیل مجدد و ب) خرید اوراق مشارکت در دست مردم

۶۸-

(نسرین یعفری، صفحه‌ی ۱۲۲ و ۱۲۳)

همیشه نرخ تنزیل، بیش‌تر از نرخ تنزیل مجدد است تا هم بانک و هم بانک مرکزی بتوانند سود ببرند. هنگامی که «تنزیل کردن اسناد اعتباری» در کشور رواج دارد، حتماً نرخ تنزیل پایین بوده و برای فروشنندگان اسناد اعتباری باصرفه است. پایین بودن نرخ تنزیل مجدد در هنگام رکود است و بانک مرکزی از سیاست کاهش نرخ تنزیل مجدد برای افزایش حجم پول در گردش (سیاست انبساطی پول) استفاده می‌کند.

۶۹-

(نسرین یعفری، صفحه‌ی ۱۳۹)

اسناد خزانه اوراق بهادار کوتاه‌مدتی‌اند که توسط دولت صادر می‌شوند. دولت این اسناد را ارزان‌تر از مبلغ اسمی (مبلغی که روی اوراق بهادار نوشته می‌شود) به خریداران می‌فروشد اما زمان سررسید، خریدار همان مبلغ اسمی را دریافت خواهد کرد، بنابراین خواهیم داشت:

تومان $150 = 750,000 + 5,000 = 755,000$ = سود حاصل از هر سند خزانه

قیمت خرید = سود - قیمت اسمی

تومان $820 = 150 - 970$

قیمت نوشته شده روی اسناد خزانه = مبلغ دریافتی در زمان سررسید اسناد خزانه

تومان $970 =$ قیمت اسمی اسناد خزانه =

۷۰-

(زهرا مممری، صفحه‌ی ۱۴۰ و ۱۴۱)

الف) بورس از طریق جذب و به کار انداختن سرمایه‌های راکد، حجم سرمایه‌گذاری را در جامعه بالا می‌برد.

ب) بورس از طریق تشویق مردم به پس‌انداز و به کارگیری پس‌اندازها در فعالیت‌های مفید اقتصادی، در کاهش نرخ تورم مؤثر است.

ج) بورس از طریق برقراری ارتباط بین عرضه‌کنندگان و تقاضاکنندگان سرمایه معاملات بازار سرمایه را تنظیم می‌کند.

د) بورس از طریق قیمت‌گذاری سهام و اوراق بهادار، تا حدودی از نوسان شدید قیمت‌ها جلوگیری می‌کند.

۷۱-

(سارا شریفی، صفحه‌های ۱۲۷، ۱۲۹، ۱۳۰ و ۱۳۲)
الف) اگرچه طبق قانون، چک سند بهادار بدون تاریخ است اما در کشور ما بر اساس عرف، از آن به جای «سند اعتباری مدت‌دار» نیز استفاده می‌شود.
ب) اسناد اعتباری «دیداری» همانند پول نقد در معاملات مختلف مورد استفاده قرار می‌گیرند.
ج) در تخصیص اعتباری بلندمدت بانک از محل «وجودی سپرده‌های غیردیداری (مدت‌دار) مشتریان و سرمایه‌ی اولیه‌ی خود» اعتباراتی در اختیار مشتریان قرار می‌دهد.
د) خرید دین: طبق این قرارداد، بانک‌ها می‌توانند اسناد و اوراق تجاری متعلق به واحدهای تولیدی، بازرگانی و خدماتی را تنزیل کنند.

۷۲-

(زهرا مممری، صفحه‌های ۱۳۷، ۱۳۹ و ۱۴۰)
تفاوت اوراق مشارکت و اوراق قرضه این است که در اوراق مشارکت، وجوه دریافتی حتماً باید در طرح‌های مشخص تولیدی، عمرانی یا خدماتی به‌کار گرفته شود اما در اوراق قرضه برای وام‌گیرنده محدودیت خاصی وجود ندارد. شرکت‌های سهامی به دو نوع سهامی عام و خاص تقسیم می‌شوند که فقط شرکت‌های سهامی عام در بورس پذیرفته می‌شوند. شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس از مزایا و معافیت‌های مالیاتی خاص برخوردارند. بر روی ورقه‌ی سهم، این موارد درج می‌شود: نام شرکت و شماره‌ی ثبت آن، مبلغ سرمایه‌ی ثبت‌شده و سرمایه‌ی پرداخت‌شده، تعیین نوع سهم، مبلغ اسمی سهم و مقدار پرداخت‌شده‌ی آن به حروف و عدد.

۷۳-

(سپهر حسن‌فان‌پور، صفحه‌ی ۱۳۵ و ۱۳۶)
در تأمین منابع مالی از طریق صدور اوراق بهادار، مراکز تجاری و بازرگانی به‌جای این که از بانک وام بگیرند، وام را به‌طور مستقیم از مردم دریافت می‌کنند؛ به این ترتیب، بانک‌ها که نقش واسطه‌ای دارند، حذف می‌شوند؛ در نتیجه، هم سود بیش‌تری عاید مردم - یعنی وام‌دهندگان - می‌شود و هم مراکز تجاری و تولیدی برای بازپرداخت وام هزینه کم‌تری صرف می‌کنند. بنابراین مبلغ بازپرداخت وام توسط بنگاه تولیدی، قطعاً کم‌تر از ۲۵۰۰ واحد پولی خواهد بود.

۷۴-

(زهرا مممری، صفحه‌ی ۱۲۱ و ۱۲۲)
اگر: $T = \text{تورم}$
 $P = \text{سطح قیمت‌ها}$
 $100 \times \frac{\text{سطح قیمت‌های قبلی} - \text{سطح قیمت‌های جدید}}{\text{سطح قیمت‌های قبلی}} = \text{تورم}$
$$\Rightarrow T_{A6} = \frac{P_{A5} - P_{A6}}{P_{A5}} \times 100$$

$$\frac{T_{A6} = 10, P_{A5} = 200}{200} \rightarrow \frac{P_{A6} - 200}{200} \times 100 = 10$$

واحد پولی $220 = P_{A6} \Rightarrow P_{A6} - 200 = 20$
$$T_{A7} = \frac{P_{A6} - P_{A7}}{P_{A6}} \times 100 \rightarrow \frac{T_{A7} = 20, P_{A6} = 220}{220} \rightarrow$$

$$\frac{P_{A7} - 220}{220} \times 100 = 20$$

واحد پولی $264 = P_{A7} \Rightarrow P_{A7} - 220 = 44$

۷۵-

(کنگور سراسری ۹۳، صفحه‌ی ۱۳۰ کتاب درسی)
بانک‌های «تخصصی» به‌منظور کسب سود، اوراق مشارکتی را که «دولت یا مؤسسات اعتباری» منتشر کرده است، خریداری می‌کنند. آن‌گاه این اوراق را به مبلغی بیش از مبلغ خرید به «سپرده‌گذاران خود» می‌فروشند. این فعالیت بانک را «عملیات مالی» می‌گویند.

۷۶-

(کنگور سراسری ۸۶، صفحه‌ی ۱۳۱ کتاب درسی)
بانک‌های اسلامی درآمد خود را از طریق سرمایه‌گذاری مستقیم در طرح‌های تولیدی و عمرانی کسب می‌کنند.

۷۷-

(مهوری کارران، صفحه‌های ۱۳۷، ۱۳۹ و ۱۴۰ کتاب درسی)
اوراق مشارکت اوراق بهاداری است که با مجوز بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران برای تأمین بخشی از منابع مالی مورد نیاز طرح‌های سودآور تولیدی و خدماتی (به استثنای امور بازرگانی) در چارچوب عقد مشارکت مدنی، توسط سازمان مجری منتشر می‌شود.

۷۸-

(زهرا مممری، صفحه‌های ۱۳۰، ۱۳۳ و ۱۳۴ کتاب درسی)
الف) بانک‌ها با انجام «خرید و فروش ارز» نیاز افرادی را که می‌خواهند به کشورهای دیگر سفر کنند، اتباع کشورهای دیگر و بازرگانانی را که برای خرید کالاهای کشورهای دیگر ناچار از پرداخت پول آن کشور هستند، رفع می‌کنند. آن‌ها در مقابل این فعالیت خود، «کارمزد» دریافت می‌دارند.
ب) اگر بانک‌ها شروع به وام دادن کنند، در صورتی که حجم پول موجود برای انجام معاملات کافی باشد، در این شرایط، اعطای وام توسط بانک‌ها پول در گردش را افزایش می‌دهد و زمینه‌ی بروز تورم را فراهم می‌آورد.
ج) یکی از وظایف بانک مرکزی، ایجاد امکانات اعتباری برای بانک‌های «تجاری» است.
د) «اعتبارات بلندمدت» به دلیل این که دریافت‌کنندگان معمولاً آن را در زمینه‌های «تولیدی یا بازرگانی» به کار می‌گیرند، اهمیت زیادی دارند.

نگاه به گذشته:

۷۹-

(زهرا مممری، صفحه‌های ۱۱۱، ۱۱۳، ۱۱۴ و ۱۱۵)
الف) مشکلات مبادله‌ی پایاپای عبارت‌اند از:
۱- عدم تمایل هم‌زمان دوطرف به مبادله، ۲- نبودن یک معیار سنجش ارزش و ۳- نبود وسیله‌ی پس‌انداز فردی
ب) در مرحله‌ی دوم از تاریخچه‌ی پیدایش پول، در هر منطقه کالایی خاص مورد توجه بود، مثلاً در هندوستان «صدف»، در تبت «چای» و در «روسیه» پوست سمور خواهان بیش‌تری داشت و این نوع کالاها به عنوان اولین پول، مورد استفاده قرار گرفتند.
ج) مهم‌ترین مشکلات مبادلات با طلا و نقره «محدود بودن میزان طلا و نقره‌ی در دسترس بشر» و «نامناسب بودن آن‌ها در مبادلات با حجم زیاد» بود.
د) بانک‌ها به اعتبار «بخشی از پول‌های صاحبان سپرده‌ها» پول جدیدی را در اقتصاد خلق می‌کنند که به آن «پول تحریری (ثبتي)» گفته می‌شود.

۸۰-

(زهرا مممری، صفحه‌ی ۱۲۲ و ۱۲۳)
الف) وقتی مردم پول خود را نزد بانک‌ها پس‌انداز می‌کنند، طبق قانون، بانک‌ها موظف‌اند درصدی از این سپرده‌ها را نزد بانک مرکزی به ودیعه‌گذارند که به آن «سپرده‌ی قانونی» می‌گویند.
ب) بانک مرکزی در حالت رکود، نرخ تنزیل مجدد را «کاهش» و در حالت تورم آن را «افزایش» می‌دهد.
ج) بانک مرکزی با «افزایش نرخ تنزیل مجدد»، فعالیت بانک‌های تجاری را در زمینه‌ی اعطای وام محدود می‌کند.
د) بانک مرکزی با اعمال سیاست بازار باز (فروش اوراق مشارکت) می‌تواند به‌طور مستقیم از مقدار پول در دست مردم بکاهد.

تاریخ ادبیات ایران و جهان (۱)

۹۱- (اعظم نوری‌نیا، تاریخ ادبیات ایران، صفحه‌های ۱۶۹ تا ۱۷۱)
امیر خسرو دهلوی، در دوره‌ی جوانی به خدمت نظام‌الدین اولیسا، عارف پسر آوازه‌ی دهلی، پیوست.

۹۲- (اعظم نوری‌نیا، تاریخ ادبیات جهان، صفحه‌های ۱۷۹، ۱۸۱ و ۱۸۲)
«رنه دکارت» با جمله‌ی معروف «من می‌اندیشم، پس هستم» شک را آغاز حرکت به سوی شناخت خردگرایانه دانست.
«جان میلتون» مشهورترین شاعر انگلیسی است و آفریننده‌ی حماسه‌ی بهشت گمشده. «بوکاچیو» قصه‌پرداز ایتالیایی است که دکامرون او بسیار مشهور است.
«پتراک» شاید نخستین هنرمندی باشد که زن در آثار او مقامی والا یافته است.

۹۳- (اعظم نوری‌نیا، تاریخ ادبیات جهان، صفحه‌ی ۱۸۸)
آخرین تراژدی کورنی، سورنا سردار اشکانی است که شرح شکست تاریخی روم در مقابل ایرانیان است.

۹۴- (سینا قاسمی، تاریخ ادبیات جهان، صفحه‌های ۱۷۸، ۱۷۹ و ۱۸۱)
تشریح گزینیه‌های دیگر:
گزینیه «۱»: ظهور مکتب‌های مختلف ادبی در غرب، از قرن پانزدهم میلادی به بعد بوده است.
گزینیه «۲»: فلورانس مهد رنسانس ایتالیا قلمداد می‌شود.
گزینیه «۳»: کمدی الهی، تمثیلی است از سفر روح انسان به سه جایگاه آخرت یعنی دوزخ، برزخ و بهشت.

۹۵- (زهره تقی‌زاده، تاریخ ادبیات ایران، صفحه‌های ۱۶۱ و ۱۶۷)
عصر سعدی روزگار کساد نسبی بازار قصیده و رونق و اعتبار غزل است. اگر بخواهیم تنها یک شاعر معتدل که همه‌ی جنبه‌های هنری و فنی و همچنین جهات مضمونی و فکری، فردی و اجتماعی و عاطفی و عقلی را به کمال در شعر خویش باز نموده است، در سرتاسر ادبیات فارسی بجوییم، او کسی جز شیخ شیراز نخواهد بود.

۹۶- (زهره تقی‌زاده، تاریخ ادبیات جهان، صفحه‌ی ۱۸۶)
«بولالو» از بزرگ‌ترین شاعران کلاسیک فرانسه و نویسنده‌ی مراسلات منظوم و «مولیر» نویسنده‌ی نمایش‌نامه‌ی خسیس است.

۹۷- (کنگور سراسری ۸۷ (با انترکی تغییر)، صفحه‌های ۱۹۶ و ۱۹۷ کتاب درسی)
در حقیقت، ادبیات واقع‌گرایانه (رئالیستی) موضوع کار خود را در جامعه‌ی معاصر و ساخت و مسائل آن می‌یافت.

۹۸- (فرخ ازگشور ۸۹ (با تغییر)، عصر روشنگری و رمانتیسم، صفحه‌های ۴۳ و ۴۴ کتاب درسی)
«شاندره بتوفی» از هنرمندان رمانتیک مجارستان است.

نگاه به گذشته:

۹۹- (ابراهیم رضایی‌مقدم، تاریخ ادبیات ایران، صفحه‌های ۱۷۰ و ۱۷۱)
مثنوی «خضرخان و دولرانی» اثر امیر خسرو دهلوی است. آثارش عبارت‌اند از: ۱- اعجاز خسروی (به نثر) ۲- خمسه (مطلع‌الانوار، شیرین و خسرو، مجنون و لیلی، آیینیه اسکندری و هشت بهشت) ۳- مثنوی خضرخان و دولرانی.
تشریح گزینیه‌های دیگر:
در گزینیه «۱»، «مثنوی وامق و عذرا» اثر «عنصری»، در گزینیه «۲»، «اسکندرنامه» اثر «نظامی» و در گزینیه «۴»، «هفت پیکر» و «مخزن‌الاسرار» از آثار «نظامی» است.

۱۰۰- (الله رضایی‌ملک، تاریخ ادبیات جهان، صفحه‌ی ۱۷۴)
تمدن امروز جهان در یونان آغاز شد. یونانیان اصول و مبانی فرهنگ خود را از مصر، کلد، آشور، بابل و ایران وام گرفته بودند اما در اندک مدتی، به کمک ذوق سرشار و اندیشه‌ی توانای خود، آن‌چنان گسترده‌ی و عظمتی به آن بخشیدند که هنوز نظریات ارسطو درباره‌ی هنر و ادبیات، همچنان نو و قابل استفاده است. هنوز هومر بزرگ‌ترین حماسه‌سرای جهان است و آشیل و سوفوکل و اورپید در نمایش‌نامه‌نویسی بی‌ماندند.

۸۱- (معصومه گوررزی، تاریخ ادبیات جهان، صفحه‌های ۲۰۴ و ۲۰۳)
تشریح گزینیه‌های دیگر:
گزینیه «۱»: این توضیح مربوط به «فریت ادگو» است.
گزینیه «۲»: فریت ادگو اهل ترکیه است.
گزینیه «۴»: مجموعه‌ی «در قایق» از آثار فریت ادگو است.

۸۲- (ابراهیم رضایی‌مقدم، تاریخ ادبیات جهان، صفحه‌های ۱۹۲ و ۱۹۳)
عبارت داده شده از «لامارتین» و بیانگر اصل «کشف و شهود» است.

۸۳- (ابراهیم رضایی‌مقدم، تاریخ ادبیات جهان، صفحه‌های ۱۹۳ و ۲۰۱)
«والتر اسکات» رمان‌نویس است. / داستان «دسته گل آبی» اثر او کتاویویاز است.

۸۴- (ابراهیم رضایی‌مقدم، تاریخ ادبیات جهان، صفحه‌های ۱۹۳ و ۱۹۴)
«مادام بوواری، سالامبو، و سوسه‌ی سن آنتوان»، از آثار گوستاو فلوبر و «دیوان شرقی و فاوست»، از آثار گوته است.
تشریح گزینیه‌های دیگر:
گزینیه‌های «۱»، «۲» و «۴»: «کمدی الهی» از آثار دانته، «بهشت گمشده» اثر جان میلتون و «سیمان» اثر گلاکوف است.

۸۵- (الله رضایی‌ملک، تاریخ ادبیات جهان، صفحه‌ی ۱۷۵)
قدیم‌ترین آثاری که از دوران یونان باستان بر جای مانده، دو اثر حماسه‌ی منظوم به نام‌های ایلیاد و اودیسه است که از همان ایام، تصنیف آن‌ها را به هومر نسبت داده‌اند.

۸۶- (مرتضی منشاری، تاریخ ادبیات جهان، صفحه‌ی ۱۷۴)
آن‌چه در غرب «جنبش فرهنگ‌دوستان» یا «اومانیزم» نامیده می‌شود، بازگشتی دوباره به ادبیات یونان باستان است و ملت‌هوشیار و هنرمند یونان، نخستین کسانی بودند که آزادی و آزاد زیستن را شناختند و به ارزش دانش پی بردند.

۸۷- (حسن روزپیکر، تاریخ ادبیات جهان، صفحه‌های ۱۹۸ تا ۲۰۰)
جنایت و مکافات، اثر داستایوسکی است.

۸۸- (تاهیر شهابی، تاریخ ادبیات جهان، صفحه‌های ۱۸۶ و ۱۸۷)
توضیح نکات درسی:
راسین بزرگ‌ترین شاعر دراماتیک فرانسه است.
نمایش‌نامه‌ی «خسیس» مولیر به بیش‌تر زبان‌های دنیا ترجمه شده است.

۸۹- (میران ممری، تاریخ ادبیات ایران، صفحه‌ی ۱۶۷)
دنیای زهد و موعظه‌های پارامنشانه را در قصاید و آشکارترین رموز عاشقی و معیارهای زیباپسندانه را در فضای سرشار از عاطفه و احساس غزلیات پراکنده سعدی می‌بینیم.

۹۰- (اعظم نوری‌نیا، تاریخ ادبیات ایران، صفحه‌های ۱۶۴ و ۱۶۵)
در متن دو مورد اشتباه درباره‌ی سعدی وجود دارد:
۱) سعدی، عنوان شعری‌اش را بنابر مشهور باید از نام «سعد بن ابی‌بکر» اتابک سلغری زمان خود گرفته باشد.
۲) «گلستان» شاهکار نویسندگی و بلاغت فارسی است.

تاریخ ایران و جهان (۱)

مبحث سؤالات: ایران از ورود اسلام تا صفویان

۱۱۰- (مبیه مبیی، صفحه‌ی ۱۶۶ تا ۱۶۸)

هلاکو، نوه‌ی چنگیز، در زمان فرمانروایی برادرش منگوقاآن به ایران اعزام شد. وی مأموریت داشت، فتوحات مغول را در جهان اسلام تکمیل کند. هدف اصلاحات غازان در عرصه‌ی سیاسی، یکپارچگی و تمرکز امور کشوری و لشکری و مقابله با سرکشی سرداران مغول بود. برجسته‌ترین دستاورد حکومت ایلخانی در زمینه‌ی سیاسی، وحدت جغرافیایی ایران بود.

۱۱۱- (مبیه مبیی، صفحه‌ی ۱۶۳ تا ۱۶۵)

در مغولستان شهر و شهرنشینی رواج و رونق نداشت و از مشاغل و حرفه‌های مختلف خبری نبود. ساکنان آنجا از خط، ادبیات، هنر و دیگر دستاوردهای فرهنگی بهره‌ی زیادی نداشتند. مغولان پیرو عقایدی ابتدایی موسوم به آیین شَمَنی بودند و با یکدیگر مدام در حال ستیز و درگیری بودند و فرمانروایان چینی نیز به اختلافات آنها دامن می‌زدند.

سیاهیان چنگیز پس از فتح شمال چین، مناطق غربی مغولستان و از جمله ترکستان و قلمرو قراختایبان را نیز فتح کردند. در نتیجه‌ی این موفقیت نظامی قبایل متعددی از ترکان تابعیت و اطاعت از چنگیز را پذیرفتند.

۱۱۲- (فرهار تراز، صفحه‌ی ۱۷۱)

در سده‌ی هشتم هجری، کشور ما با یورش دیگری از سمت ماوراءالنهر به سرکردگی تیمور گورکانی مواجه شد.

۱۱۳- (مبیه مبیی، صفحه‌ی ۱۷۲)

بایسنقر دیگر فرزند شاهرخ نیز شیفته‌ی هنر و ادب فارسی بود.

۱۱۴- (فرهار تراز، صفحه‌ی ۱۵۷ و ۱۶۷)

اوج قدرت سلجوقیان در زمان ملکشاه بود و غازان اولین ایلخان مسلمانان بود که اسلام را در بین رسمی اعلام کرد.

۱۱۵- (الهام میرزائی، صفحه‌ی ۱۷۶ و ۱۷۷)

نظام اداری و دیوانی خلافت عباسی، اقتباس و تقلیدی از تشکیلات اداری ایران باستان بود. در نظام اداری - دیوانی ایران دیوان اشراف امور بازرسی و دیوان استیفا امور اقتصادی و دارایی را برعهده داشتند.

۱۱۶- (الهام میرزائی، صفحه‌ی ۱۸۴ و ۱۸۵)

ضرورت دفاع عقلی از باورهای دینی و پاسخ‌گویی به شبهات مخالفان، سبب شکل‌گیری علم کلام شد. ابونصر محمد فارابی یکی از نام‌آورترین فیلسوفان ایرانی، مکتب فلسفی منسجمی را در چارچوب جهان‌بینی اسلامی ارائه کرد که اندکی بعد با ابوعلی سینا، فیلسوف بزرگ ایرانی به کمال رسید.

۱۱۷- (الهام میرزائی، صفحه‌ی ۱۸۷)

حمدالله مستوفی، جغرافی‌دان برجسته‌ی سده‌های هفتم و هشتم هجری کتاب ارزشمند «نزهةالقلوب» را در جغرافیای طبیعی، تاریخی، انسانی و اقتصادی ایران و دیگر سرزمین‌ها نوشت. مسجد جامع فهرج یزد و مسجد تاریخانه‌ی دامغان که در قرن نخست هجری بنا شده‌اند، نشانی از معماری دوره‌ی ساسانی دارند.

۱۰۱-

(علی‌مفهر کریمی، صفحه‌ی ۱۴۳ تا ۱۴۵)

انتصاب افرادی از خاندان‌های قدرتمند و ریشه‌دار ایرانی به حکومت ولایات توسط خلفای عباسی و سپس موروثی شدن زمامداری آن افراد، زمینه‌ساز تشکیل برخی سلسله‌های ایرانی شد. روابط صفاریان و خلافت عباسی به دنبال لشکرکشی ناموفق یعقوب به بغداد، خصمانه‌تر شد.

۱۰۲-

(کتاب آبی، صفحه‌ی ۱۴۶ کتاب درسی)

عمرولیث پس از رسیدن به امارت خود را تابع خلیفه دانست و به نام وی خطبه خواند. خدا خانه‌ی مسجد جامع عتیق در شیراز از آثار دوره‌ی صفاریان است.

۱۰۳-

(الهام میرزائی، صفحه‌ی ۱۵۴ و ۱۵۵)

لشکرکشی‌های پیاپی به هندوستان از زمان سبکتکین شروع شد و در عهد فرمانروایی سلطان محمود به اوج خود رسید. یکی از آثار و نتایج این لشکرکشی‌ها کسب اعتبار و مشروعیت دینی و سیاسی به‌عنوان جهادگر بود.

۱۰۴-

(آزاده میرزائی، صفحه‌ی ۱۵۰)

پرسی‌گزینیه‌ها:

گزینیه «۱»: درست - نادرست / گزینیه «۲»: درست - درست / گزینیه «۳»: درست - درست / گزینیه «۴»: نادرست - درست

۱۰۵-

(مبیه مبیی، صفحه‌ی ۱۴۳)

نخستین سلسله‌های حکومتی ایران اسلامی از خراسان سربرآورد و خراسانیان در سده‌ی سوم هجری به پشتوانه‌ی پویایی فرهنگی، تمدنی و اقتصادی خود، در مسیر استقلال سیاسی و فرهنگی ایران گام نهادند.

۱۰۶-

(آزاده میرزائی، صفحه‌ی ۱۵۷)

جانشین طغرل، آلب ارسلان بود. وی نخست به قفقاز لشکر کشید و سپس در نبرد مهم ملازگرد، سپاه امپراتوری روم شرقی را شکست داد.

۱۰۷-

(علی‌مفهر کریمی، صفحه‌ی ۱۶۰)

شیوه‌ی دفاعی سلطان محمد خوارزمشاه به سود مغولان تمام شد؛ زیرا او سپاه را در شهرها متفرق کرد و خود به داخل ایران گریخت. فرار او، موجب تضعیف روحیه و کاهش توان پایداری سپاهیان و مردم شد.

۱۰۸-

(پهناز آرون، صفحه‌ی ۱۵۸ و ۱۵۹)

پس از درگذشت خواجه نظام‌الملک و ملک‌شاه، سرزمین‌های زیر سلطه‌ی سلجوقیان دچار آشفتگی شد. رقابت‌های خانوادگی و اختلاف و ناسازگاری خاندان‌های سلجوقی، ثبات و استحکام امپراتوری را از بین برد و اتابکان را به طمع انداخت که حکومت‌هایی مستقل تأسیس کنند. مهم‌ترین آن‌ها، اتابکان یزد، فارس و آذربایجان بودند. سرانجام در اواخر سده‌ی ششم هجری، خوارزمشاهیان، اتابکان و خلافت عباسی، هر کدام بر بخشی از قلمرو سلجوقی مسلط شدند و به زمامداری نوادگان سلجوقی در ایران پایان دادند. قراختایبان، دسته‌ای از بیابانگردان مغولی شمال چین بودند.

۱۰۹-

(مبیه مبیی، صفحه‌ی ۱۵۹)

تکش، پسر و جانشین آتسز، آخرین سلطان سلجوقی را شکست داد و بر مناطق وسیعی در شرق و مرکز ایران تسلط یافت.

۱۲۴- (بهر روز یفیی، **پراگندگی و رشد جمعیت**، صفحه‌های ۱۱۶، ۱۲۷ و ۱۲۸)
خاک غنی و حاصل‌خیز، گرما و رطوبت سبب تراکم جمعیت در بنگلادش شده است. در ۸۰ سال اخیر میزان مرگ و میر کاهش یافت، این در حالی است که میزان موالید هم‌چنان بالا باقی ماند و جمعیت خیلی سریع رشد کرد. (هرم سنی جمعیت ایران در سال ۱۳۸۵ صفحه‌ی ۱۲۸ کتاب درسی)

۱۲۵- (اله‌ام میرزائی، **ایرانگردی**، صفحه‌ی ۱۰۷ و ۱۱۴)
ماسوله در منطقه‌ی کوهستانی استان گیلان حدود ۳۰ آبادی کوچک و بزرگ را دربر دارد. در سال‌هایی که جنگ تحمیلی در مرزهای غربی در کشور ما جریان داشت در استان‌های غربی کشور و جنوب غربی، گردشگری رکود پیدا کرد.

۱۲۶- (علی‌محمد کریمی، **ایرانگردی**، صفحه‌ی ۱۰۸ تا ۱۱۰)
بازار قیصریه از آثار تاریخی شهر اصفهان می‌باشد. ارتفاعات البرز و زاگرس از حوزه‌های مهم ورزش‌های زمستانی ایرانی می‌باشند. جزیره‌ی کیش از نواحی گردشگرپذیر در سواحل جنوبی ایران می‌باشد.

۱۲۷- (شبیبه مهبی، **ایرانگردی**، صفحه‌های ۱۰۹، ۱۱۱، ۱۱۲)
با نگاهی به نقشه‌ی پراگندگی چشمه‌های آب معدنی، اکثر این چشمه‌ها در مناطق فعال زمین‌شناسی تمرکز یافته‌اند.
تصویر الف): قلعه‌ی فلک‌الافلاک - خرم‌آباد
تصویر ب): عمارت ایل گلی - تبریز

۱۲۸- (شبیبه مهبی، **ایرانگردی**، صفحه‌ی ۱۱۳ و ۱۱۵)
بسیاری از نواحی شرقی و مرکزی حتی بیابان‌ها و کویرها و همچنین نواحی غربی کشور دارای امکانات بالقوه‌ی طبیعی و جاذبه‌های تاریخی و فرهنگی‌اند که در صورت توجه کافی به این جاذبه‌ها و با ایجاد امکانات و تأسیسات رفاهی مناسب می‌توانند به کانون‌ها و قطب‌های گردشگری تبدیل شوند.
با گسترش زندگی شهری نیاز بیشتری به گذران اوقات فراغت در دامن طبیعت احساس می‌شود؛ بنابراین با افزایش تقاضا، ایرانگردی نیز باید توسعه یابد و امکانات بالقوه‌ی مناطق مختلف کشور شناسایی و برای آن‌ها برنامه‌ریزی شود.

۱۲۹- (کنگر سراسری ۹۰، ۹۳ و ۹۴، **جمعیت‌موقع طبیعی**، صفحه‌ی ۳۱ و ۳۳ کتاب درسی)
چون اغلب مهاجران از روستاها در سنین کار و فعالیت‌اند، بنابراین نیروی کار در روستاها کم می‌شود و جمعیت سالخورده یا درصد زنان در روستاها بیش‌تر می‌شود. با افزایش مهاجرت روستاییان به شهرها تولید محصولات کشاورزی در روستاها کاهش یافته و کشورها مجبور به وارد کردن مواد غذایی می‌شوند.
«حد متناسب جمعیت عبارت است از بهترین تعادل ممکن بین منابع و تعداد جمعیت یک سرزمین.»

۱۳۰- (بهر روز یفیی، **جمعیت و منابع طبیعی**، صفحه‌ی ۱۳۰، ۱۳۳ و ۱۳۵)
مشکلات اقتصادی علت مهاجرت مردم اتریش پس از سال ۱۹۸۹ به آلمان غربی بود. منابع طبیعی به دو گروه اصلی تقسیم می‌شوند: منابع تجدید‌شدنی و منابع غیرقابل تجدید.
منابع غیرقابل تجدید: که فقط یکبار می‌توانند مورد استفاده قرار بگیرند، مانند گاز طبیعی، چوب، نفت و ...
منابع تجدید‌شدنی: منابعی که می‌توانند به‌طور مداوم مورد استفاده قرار گیرند، مانند انرژی حاصل از باد و خورشید و ...
میزان حداقل کالری روزانه برای هر فرد به‌منظور یک زندگی سالم ۲۳۰۰ کالری است.

۱۱۸- (اله‌ام میرزائی، صفحه‌های ۱۸۰ و ۱۸۲)
دوره‌ی صفاریان، سر‌آغازی بر توجه و حمایت از زبان و ادب فارسی بود. مساجد نخستین و مهم‌ترین مراکز آموزشی اسلامی بودند.

نگاه به گذشته:

۱۱۹- (کتاب آبی، صفحه‌ی ۱۲۷ و ۱۳۸ کتاب درسی)
قراخانیان به آل‌افراسیاب معروف بودند. آن‌ها بر قسمت‌هایی از ماوراءالنهر و ترکستان شرقی حکومت می‌کردند. منصور را استوارکننده‌ی حکومت عباسی می‌دانند، او پایه‌های دولت عباسیان را مستحکم ساخت.

۱۲۰- (کتاب آبی، صفحه‌ی ۱۵۶ کتاب درسی)
طغرل سلجوقی در نبرد دندانقان سپاه غزنویان را شکست داد، و بر خراسان مسلط شد و با رفتن به بغداد به سلطه‌ی آل‌بویه بر خلافت عباسی پایان داد.

جغرافیای (۱)

۱۲۱- (فارج از کشور ۹۰، **پراگندگی و رشد جمعیت**، صفحه‌ی ۱۳۳ کتاب درسی)
گروه سنی ۶۵-۱۵ سال بزرگ‌سالان گروه اصلی تولیدکننده و فعالان اقتصادی‌اند و بار اصلی اقتصاد را به دوش می‌کشند.

۱۲۲- (الهه ففیری، **پراگندگی و رشد جمعیت**، صفحه‌های ۱۱۸، ۱۲۰ و ۱۲۵)
در کشور ایران توزیع جمعیت بسیار ناهمگون است. بعضی از مناطق دارای تراکم زیاد و برخی نواحی دیگر خالی از جمعیت یا کم تراکم است.
از جمله دلایل اقتصادی برای کمی تراکم جمعیت در یک ناحیه، نبود ثروت و سرمایه یا سطح پایین فن‌آوری است.
اسپانیا نرخ رشد جمعیت خود را به صفر یا پایین‌تر از آن رسانده است.

۱۲۳- (کنگر سراسری ۹۰ و ۹۱، **پراگندگی و رشد جمعیت**، صفحه‌ی ۱۲۰ و ۱۲۳ کتاب درسی)
طبق آمار سازمان ملل در سال ۲۰۰۰ میلادی ۳۹ درصد جمعیت جهان فقط در دو کشور چین و هند زندگی می‌کردند.
در کشورهای پیشرفته‌ی صنعتی مثل سوئد که نرخ موالید و مرگ و میر هر دو پایین است و امید به زندگی هم بالاست، قاعده‌ی هرم باریک و هرم به شکل زنگ درآمده است. (هرم سنی صفحه‌ی ۱۲۳ کتاب درسی)

جامعه‌شناسی (۱)

۱۳۶-

(مفرد علی کاظم نظری، شناخت اجتماعی، صفحه‌ی ۷۸ و ۷۹)

ما انسان‌ها با وارد شدن به جهانی که دیگران در آن‌ها به‌سر می‌برند، در مجموعه‌ای از شناخت‌ها با آن‌ها شریک می‌شویم. این شناخت‌های مشترک که همان شناخت عمومی است، اندوخته‌ی مشترکی از دانش‌ها و آگاهی‌هاست که هنگام تعامل با دیگران، از آن استفاده می‌کنیم.
ما درباره‌ی این شناخت کمتر می‌اندیشیم و بیشتر، از آن استفاده می‌کنیم.

۱۳۷-

(فرهار تراز، شناخت اجتماعی، صفحه‌ی ۸۰)

با پرسش از شناخت عمومی، شناخت علمی نسبت به جهان اجتماعی آغاز می‌شود و ویژگی‌های شناخت علمی در مقایسه با شناخت عمومی عبارت‌اند از:
۱- آگاهانه بودن ۲- تأمل و استدلال ۳- جست‌وجوی واقعیت

۱۳۸-

(آزیتا پیرقی، شناخت اجتماعی، صفحه‌ی ۸۰ تا ۸۲)

درباره‌ی تأثیر شناخت علمی بر شناخت عمومی به سه مورد زیر می‌توان اشاره کرد:
۱- حل مشکلات ۲- کشف حقیقت ۳- رشد فرهنگ
درباره‌ی تأثیر شناخت عمومی بر شناخت علمی به سه مورد می‌توان اشاره کرد:
۱- طرح پرسش ۲- حمایت ۳- ایجاد محدودیت

۱۳۹-

(الوام میرزائی، شناخت اجتماعی، صفحه‌ی ۸۵ و ۸۶)

به استدلال‌های عقلی درباره‌ی امور محسوس و طبیعی «استدلال تجربی» و به استدلال‌های عقلی درباره‌ی امور غیرمحسوس و غیرطبیعی «استدلال غیرتجربی» یا تجربیدی می‌گویند.
روش شناخت عقلی تفکر و استدلال است و منبع شناخت حسی، عالم طبیعت است.

۱۴۰-

(فرهار تراز، شناخت اجتماعی، صفحه‌ی ۸۷ و ۸۸)

منبع شناخت شهودی، وحی و الهامات الهی و غیرالهی است. وحی در معنای خاص همان وحی تشریحی است و مهم‌ترین انواع شناخت شهودی انسان شهودهای رحمانی و شیطانی است.

۱۳۱-

(فریرون ملای‌بهری، جهان اجتماعی، صفحه‌ی ۷۱)

کسانی که برای تمام جوامع مسیری مشابه و واحد ترسیم می‌کنند، نگاهی تک‌خطی به تاریخ دارند و همه جوامع را در یک خط و در طول یک دیگر می‌بینند. در جوامع ارگانیکی، تقسیم‌کار گسترده وجود دارد.

۱۳۲-

(کتاب آبی، جهان اجتماعی، صفحه‌ی ۷۰ تا ۷۲ کتاب درسی)

به جز گزینه‌ی «۳»، سایر موارد در مورد جهان‌های اجتماعی عرضی است. «رشد» و «تفاوت حالت»، اشاره به جوامع طولی می‌کند که در آن، جامعه‌ی انسانی شبیه یک موجود زنده است که مراحل مختلف رشد را از دوران ابتدایی تا مراحل بزرگ‌سالی طی می‌کند، همان‌گونه که موجود زنده در مراحل رشد خود، حالت‌های متفاوتی پیدا می‌کند، تفاوت جوامع بشری نیز از این قبیل است. برخی جوامع در مراحل اولیه به سر می‌برند و بعضی دیگر، در مراتب پیشرفته قرار دارند.

۱۳۳-

(الوام میرزائی، جهان اجتماعی، صفحه‌ی ۷۲)

هر جهان اجتماعی، فرهنگ و تمدن مناسب خود را به‌وجود می‌آورد. براساس این دیدگاه، جهان‌های اجتماعی مختلف در عرض یک‌دیگرند نه در طول هم. جوامعی که متعلق به فرهنگ‌های مختلف هستند، با روابط متقابلی که دارند می‌توانند از تجربیات یک‌دیگر استفاده کنند؛ اما هیچ‌یک از آن‌ها با حفظ هویت خود نمی‌توانند مسیر فرهنگ دیگر را ادامه دهند.

۱۳۴-

(کتاب آبی، جهان اجتماعی، صفحه‌ی ۷۲ کتاب درسی)

مردم‌شناسان از فرهنگ‌ها و تمدن‌های متفاوتی که در عرض یک‌دیگر قرار دارند یاد کرده‌اند، مثل فرهنگ‌ها و تمدن‌های غرب، اسلام، چین و هند.

۱۳۵-

(بهناز آرون، جهان اجتماعی، صفحه‌ی ۷۳ و ۷۴)

فرهنگ دنیوی را «فرهنگ سکولار» می‌گویند و مراد از آن، فرهنگی است که عقاید، آرمان‌ها و ارزش‌های آن مربوط به این جهان است.
جامعه‌ی سکولار همه‌ی ظرفیت‌ها و استعداد‌های انسان را در خدمت این جهان به‌کار می‌گیرد و ظرفیت‌ها و خواسته‌های معنوی انسان‌ها را به‌فراموشی می‌سپارد. فرهنگ معنوی، جغرافیای هستی را فراتر از جغرافیای طبیعت می‌بیند و زندگی این جهان را در سایه‌ی حیات زندگی برتر، مقدس و متعالی می‌گرداند.

توضیح نکات درسی:

فرهنگ اساطیری به خداوندگان و قدرت‌های فوق‌طبیعی قائل است و محصول انحراف بشر از فرهنگ توحیدی و خروج انسان از جهانی است که به فطرت و آفرینش او متعلق است.

آمار و مدل‌سازی

۱۴۱-

«دریوش عابد»

برای نشان دادن تمایز بین میانگین معمولی و میانگین وزن‌دار، میانگین (وزن‌دار) وزنی را با نماد $\bar{X}_w$ نشان می‌دهند.

(صفحه‌ی ۱۳۲ کتاب درسی) (شاقص‌های مرکزی)

۱۴۲-

«مریم مقتری»

$$x_1 - x_1 = 15$$

چون x_1 بزرگترین و x_1 کوچکترین داده‌ی داده‌های اولیه می‌باشند آنگاه -2 و $3x_1 - 2$ به ترتیب بزرگترین و کوچکترین داده‌ی داده‌های جدید هستند پس در داده‌های سری جدید، دامنه‌ی تغییرات برابر است با:

$$3x_1 - 2 - 3x_1 + 2 = 3x_1 - 3x_1 = 3(x_1 - x_1) = 3 \times 15 = 45$$

(صفحه‌ی ۱۴۵ کتاب درسی) (شاقص‌های پرکنندگی)

۱۴۳-

«سروش موئینی»

$$10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19$$

اول داده‌ها را مرتب کردیم. تعداد داده‌ها $n = 15$ است پس چهارمین و دوازدهمین داده به ترتیب چارک اول و سوم است یعنی:

$$Q_3 = 17, Q_1 = 12$$

پس دامنه تغییرات بین چارکی $Q_3 - Q_1 = 5$ است.

(صفحه‌های ۱۴۵ تا ۱۴۷ کتاب درسی) (شاقص‌های پرکنندگی)

۱۴۴-

«سروش موئینی»

$$\sigma^2 = 6 = \frac{\sum (x_i - \bar{x})^2}{n} \Rightarrow \sum (x_i - \bar{x})^2 = 120$$

$$\sigma^2 = 4 = \frac{\sum (x_i - \bar{x})^2}{20 + n} \Rightarrow \frac{120}{20 + n} = 4 \Rightarrow n = 10$$

توجه کنید که وقتی تعدادی داده‌ی مساوی با میانگین ($\bar{x}$) اضافه می‌کنیم، میانگین و $\sum (x_i - \bar{x})^2$ بدون تغییر باقی می‌ماند.

(صفحه‌های ۱۴۸ تا ۱۵۲ کتاب درسی) (شاقص‌های پرکنندگی)

۱۴۵-

«سین فزانی»

چون به هر کلایی ۱۰٪ قیمت خودش اضافه شده مثلاً پیاز α بوده و طلا β و حالا پیاز $1/10\alpha$ و طلا $1/10\beta$ شده پس بنابراین می‌توان گفت تمام داده‌ها در $1/10$ ضرب شده است. پس واریانس در $(1/10)^2$ ضرب می‌شود. پس:

$$= 1210 = \text{واریانس قدیم} \times (1/10)^2 = \text{واریانس جدید}$$

(صفحه‌های ۱۴۸ تا ۱۵۰ و ۱۵۶ کتاب درسی) (شاقص‌های پرکنندگی)

۱۴۶-

«کوروش شاه‌منصوریان»

$$\text{میانگین وزنی} = \frac{1 \times a + 2 \times 5 + 3(a+1) + 4(a-2) + 5 \times 7}{a + 5 + (a+1) + (a-2) + 7}$$

$$= \frac{8a + 40}{3a + 11} = \frac{32}{10} = \frac{16}{5}$$

$$\Rightarrow 40a + 200 = 48a + 176 \Rightarrow 8a = 24 \Rightarrow a = 3$$

(صفحه‌ی ۱۳۲ کتاب درسی) (شاقص‌های مرکزی)

۱۴۷-

«کریم نصیری»

$$\bar{x} = \frac{3 \times 7 + 4 \times 11 + 5 \times x}{12}$$

و میانگی داده‌های $x, x, x, x, x, x, x, x, x, x, x, x$ برابر با ۱۱ است؛ پس:

$$\text{میانگین} = \frac{21 + 44 + 5x}{12} = 11 \Rightarrow 65 + 5x = 132$$

$$\Rightarrow 5x = 132 - 65 = 67 \Rightarrow x = \frac{67}{5} = 13 \frac{2}{5}$$

(صفحه‌های ۱۳۲ تا ۱۳۴ کتاب درسی) (شاقص‌های مرکزی)

۱۴۸-

«سین فایلو»

چون واریانس ۵ داده برابر صفر است، پس داده‌ها با هم برابرند. پس این ۵ داده را به صورت a, a, a, a, a در نظر می‌گیریم. با اضافه کردن سه داده‌ی $10, 8, 5$ داده‌ها به صورت زیر خواهند شد:

$$a, a, a, a, a, 5, 8, 10$$

$$\Rightarrow \bar{x} = \frac{a + a + a + a + a + 5 + 8 + 10}{8} = 6$$

$$\Rightarrow 5a + 5 + 8 + 10 = 48 \Rightarrow 5a = 25 \Rightarrow a = 5$$

حال واریانس ۸ داده‌ی $5, 5, 5, 5, 5, 8, 10$ را محاسبه می‌کنیم. میانگین داده‌ها برابر ۶ است، بنابراین با توجه به این‌که ۶ تا ۵ داریم، پس:

$$\sigma^2 = \frac{6(5-6)^2 + (8-6)^2 + (10-6)^2}{8}$$

$$\Rightarrow \sigma^2 = \frac{6 + 4 + 16}{8} = \frac{26}{8} = \frac{13}{4} = 3 \frac{1}{4}$$

(صفحه‌های ۱۴۸ تا ۱۵۲ کتاب درسی) (شاقص‌های پرکنندگی)

۱۴۹-

«سروش موئینی»

بیشترین پرکنندگی در حالت روبه‌رو است: $1, 1, 1, 9, 9, 9$

$$\bar{x} = 5$$

$$\sigma^2 = \frac{3(1-5)^2 + 3(9-5)^2}{6} = \frac{3(16) + 3(16)}{6} = 16$$

(صفحه‌های ۱۴۸ تا ۱۵۰ کتاب درسی) (شاقص‌های پرکنندگی)

۱۵۰-

«هاری پلاور»

$$\bar{x} = \frac{2 \times 7 + 4k + 6 \times 2 + 8 \times 2}{7 + k + 3 + 2} = \frac{4k + 48}{k + 12} = \frac{4(k + 12)}{k + 12} = 4$$

$$\sigma^2 = \frac{7(2-4)^2 + k(4-4)^2 + 3(2-4)^2 + 2(8-4)^2}{k + 12} = 4$$

$$\Rightarrow \frac{28 + 12 + 24}{k + 12} = 4 \Rightarrow \frac{64}{k + 12} = 4 \Rightarrow k = 6$$

(صفحه‌های ۱۴۸ تا ۱۵۲ کتاب درسی) (شاقص‌های پرکنندگی)